

ANALIZA ZMIAN SKŁADNIKÓW BILANSU MAJĄTKOWEGO GOSPODARSTW ROLNYCH POWIATU SIEDLECKIEGO

MAREK NIEWĘGŁOWSKI¹, KATARZYNA RYMUZA

¹ *Instytut Rolnictwa i Ogrodnictwa, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach,
ul. Prusa 1, 08-110 Siedlce*

Synopsis. Na podstawie danych z systemu rachunkowości rolniczej FADN z lat 2016–2020 dokonano analizy finansowej gospodarstw rolnych z powiatu siedleckiego należących do tego systemu. Analiza ta dotyczyła tylko tych gospodarstw, których główną produkcją była produkcja roślinna. Wyłączono z niej gospodarstwa z produkcją zwierzęcą bądź mieszaną oraz plantacje wieloletnie, sady, szkółki drzew owocowych bądź pieczarkarnie. Do określenia zmian składników bilansu gospodarstw zastosowano analizę poziomą oraz pionową bilansu. W celu dokładnej oceny polityki finansowania ustalono relacje zachodzące pomiędzy strukturą aktywów i pasywów wyliczając wskaźniki pokrycia finansowego majątku. Analiza wykazała, że największy udział w aktywach miały aktywa trwałe a największą grupę w środkach trwałych pod względem wartości stanowiły budynki i budowle. Aktywa obrotowe stanowiły głównie zapasy. Udział krótkoterminowych aktywów finansowych nie przekraczał 20%. Głównym źródłem finansowania analizowanych gospodarstw był kapitał własny, a gospodarstwa praktycznie nie posiłkowały się kredytami i pożyczkami krótkoterminowymi i nie posiadały zobowiązań z tytułu dostaw i usług. We wszystkich latach różnica pomiędzy kapitałem stałym (kapitał własny + kredyty długoterminowe) a aktywami trwałymi była dodatnia. Obliczone na podstawie tych wartości wskaźniki pokrycia majątku trwałego kapitałem stałym były większe od 100%, co oznacza, że w gospodarstwach tych została zapewniona długoterminowa płynność.

Słowa kluczowe: rachunkowość rolna, aktywa, pasywa, FADN

WSTĘP

Transformacja ustrojowa spowodowała przemiany we wszystkich sferach gospodarczych i społecznych w tym również w rolnictwie [Czyżewski i Kryszak 2015]. Właściciele gospodarstw rolnych muszą sprostać konkurencji na współczesnym rynku, co związane jest ze sprawnym zarządzaniem [Kmieciak-Kiszka i Barczyk-Ciuła 2019]. Właściwe podejmowanie decyzji, i planowanie działań ułatwiają zapisy szaszłości, dzięki którym możliwe jest podejmowanie działań zmierzających do optymalizacji wykorzystania zasobów i struktury produkcji. Ewidencją procesów gospodarczych oraz prezentacją informacji o majątku, przychodach i kosztach zajmuje się rachunkowość [Dyhdalewicz 2013]. Prowadzenie rachunkowości w gospodarstwach rolnych w Polsce ma długą tradycję. Od wieków stosowano i doskonalono różne formy ewidencji, której głównym celem była kontrola posiadanego majątku i analiza wykorzystania posiadanych zasobów w produkcji rolnej [Turzyński 2016]. Obecnie do prowadzenia rachunkowości (ksiąg rachunkowych) zobligowane są (ustawowo) tylko te gospodarstwa rolne, które posiadają oso-

¹ Adres do korespondencji – *Corresponding address:* mareknieweglowski@uph.edu.pl.

bowość prawną oraz te, których przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 2 000 000 euro (art. 2, ust. 1 i 2 ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r.) [Dyhdalewicz 2020].

W praktyce funkcjonowania gospodarstw rolnych występuje jeszcze jedna forma ewidencji ich działalności. Jest to tak zwana rachunkowość rolna – FADN (Farm Accountancy Data Network) [Chmielewski 2008]. FADN jest systemem zbierania danych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, wykorzystywanym na potrzeby prowadzenia wspólnej polityki rolnej [Goraj 2000]. Polski FADN pozwala rolnikom uczestniczącym w systemie uzyskiwać zestaw raportów pozwalających na ocenę sytuacji ekonomicznej gospodarstw. Podstawowym raportem jest tzw. Raport Indywidualny wszechstronnie opisujący sytuację ekonomiczną gospodarstwa rolnego w konkretnym roku obrachunkowym. Do zasad obowiązujących w tym systemie można zaliczyć m.in. tajność wszystkich przekazywanych przez rolników danych oraz to, że danych FADN nie można wykorzystywać do celów podatkowych [Goraj i Mańko 2004]. Informacje zbierane za jego pośrednictwem wykorzystywane są m.in. do określenia dochodów gospodarstw rolniczych czy prezentacji sytuacji finansowej w bilansie. Bilans przedstawia informacje dotyczące posiadanego przez przedsiębiorstwo majątku i źródeł jego finansowania. Na jego podstawie można określić sytuację majątkowo-kapitałową gospodarstwa. Prawidłowe funkcjonowanie gospodarstw zależy bowiem od zachowania odpowiednich relacji poszczególnych składników aktywów i pasywów względem siebie. Poznanie struktury bilansu majątkowego oraz jego zmian umożliwia ocenę gospodarowania majątkiem trwałym i obrotowym. Pozwala ocenić trendy rozwojowe gospodarstw i kierunki zmian w poszczególnych składnikach majątku

Celem pracy była szczegółowa analiza bilansu majątkowego, poznanie zmian proporcji majątku trwałego, obrotowego i źródeł finansowania w okresie 5 lat oraz ocena trendów rozwojowych gospodarstw rolnych powiatu siedleckiego należących do systemu FADN.

MATERIAŁ I METODY

W pracy wykorzystano wyniki gospodarstw rolnych z powiatu siedleckiego prowadzących rachunkowość rolną zgodnie z zasadami systemu FADN.

Analizę przeprowadzono dla gospodarstw, których główną produkcją była produkcja roślinna. Wyłączono z niej gospodarstwa z produkcją zwierzęcą bądź mieszaną oraz gospodarstwa, w których znajdowały się plantacje wieloletnie, sady, szkółki drzew owocowych bądź pieczarkarnie. Do analizy wybrano gospodarstwa o zbliżonej wielkości ekonomicznej i obszarowej funkcjonujące w systemie, w okresie 2016–2020 r. Wyniki z poszczególnych gospodarstw uśredniono, dzięki czemu otrzymano obraz przeciętnego gospodarstwa rolnego zajmującego się produkcją roślinną. Analizowane dane stanowią więc wypadkową zachowań wielu producentów rolnych co ogranicza przypadkowość [Sobczyński 2011].

Do określenia zmian składników bilansu gospodarstw zastosowano analizę poziomą oraz pionową bilansu. Analiza pozioma polega na badaniu przyrostów wartości poszczególnych elementów bilansu w czasie Analiza pionowa (struktury) polega na badaniu udziału wartości poszczególnych elementów bilansu w sumie bilansowej, dla każdego analizowanego okresu.

W celu dokładnej oceny polityki finansowania ustalono relacje zachodzące pomiędzy strukturą aktywów i pasywów wyliczając wskaźniki pokrycia finansowego majątku [Lesiak 2021]:

Wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem stałym:

$$\frac{\textit{kapitały własne} + \textit{kapitał obcy długoterminowy}}{\textit{majątek trwały}} \cdot 100$$

Wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem własnym:

$$\frac{\textit{kapitał własny}}{\textit{majątek trwały}} \cdot 100$$

Wskaźnik pokrycia majątku obrotowego kapitałem obcym krótkoterminowym:

$$\frac{\textit{kapitał obcy krótkoterminowy}}{\textit{majątek obrotowy}} \cdot 100$$

WYNIKI I DYSKUSJA

Narzędziem wykorzystywanym do oceny struktury kapitałowo-majątkowej gospodarstwa jest bilans majątkowy [Bórawski 2008], który jest dwustronnym zestawieniem wartości środków gospodarczych (aktywów) oraz źródeł ich finansowania (pasywów), sporządzonym na określony dzień i w określonej formie [Bednarski i Waśniewski 1996].

Punktem wyjścia każdej analizy ekonomicznej w rolnictwie jest ocena potencjału produkcyjnego, który wyznacza możliwości produkcyjne i dochodowe danego gospodarstwa rolnego. Do osiągania dochodu służą rolnikowi aktywa gospodarstwa, które różnią się tempem krążenia poszczególnych składników i składają się aktywów trwałych i obrotowych [Goraj i Mońko 2009]. Najwolniej krążą środki trwałe a zwłaszcza nieruchomości.

W analizowanych gospodarstwach w strukturze aktywów aktywa trwałe stanowiły od 87,92% w 2016 roku do 92,94% w 2020 roku (tab. 1). Wysoki udział majątku trwałego jest cechą charakterystyczną gospodarstw rolnych, co związane jest z nastawieniem produkcyjnym gospodarstw i, im wyższy ich udział w majątku ogółem, tym większe są możliwości uzyskiwania wysokiej wartości produkcji [Goraj i Mańko 2009].

Największą grupę w środkach trwałych pod względem wartości stanowiły: ziemia (62,45% w 2016 roku i 75,36 % w roku 2020), budynki i budowle (19,45% w 2016 roku i 12,48% w roku 2020) oraz maszyny i urządzenia techniczne (10,0 % w 2016 i 7,57% w 2020 roku). W tradycji gospodarowania polskich rolników w większym stopniu zwraca się uwagę na wartość majątku niż osiągnięte wyniki. Ziemia, jako podstawowy czynnik produkcji, odgrywa w gospodarstwie rolniczym szczególną rolę, gdyż posiada naturalną zdolność produkcyjną, prawidłowo użytkowana nie traci na wartości więc należy do tych środków trwałych, które nie podlegają amortyzowaniu.

Tabela 1. Wartość i struktura aktywów gospodarstw w latach 2016–2020
Table 1. Value and structure of assets of farms in 2016–2020

Wyszczególnienie Specification	Stan na koniec roku/State at the end of the year											
	2016		2017		2018		2019		2020			
	zł	%	zł	%	zł	%	zł	%	zł	%		
AKTYWA OGÓLNE/TOTAL ASSETS	1771257,00		2228548,00		2340877,00		2396642,00		2365311,00			
Aktywa trwałe/Fixed assets	1557392,00	87,92	2060264,00	92,44	2143674,00	91,57	2242010,00	93,54	2198503,00	92,94		
Rzeczowe aktywa trwałe/Tangible assets:	1557276,00	99,99	2060149,00	99,99	2143558,00	99,99	2241894,00	99,99	2198387,00	99,99		
Środki trwałe/Fixed assets	1554941,00	99,85	2058089,00	99,90	2141408,00	99,90	2240586,00	99,94	2197079,00	99,94		
Ziemia/Soil	970983,8	62,45	1503304,00	73,04	1572691,00	73,44	1674388,00	74,73	1655790,00	75,36		
Budynki i budowle/Buildings and structures	302464,00	19,45	273560,80	13,29	267334,70	12,48	264860,40	11,82	252188,70	11,48		
Melioracje/Land improvement	3995,37	0,26	3749,94	0,18	3508,94	0,16	3271,66	0,15	3034,40	0,14		
Maszyny i urządzenia techniczne/ Machines and technical devices	156104,90	10,04	166478,50	8,09	170653,90	7,97	179404,60	8,01	166323,20	7,57		
Środki transportu/Means of transport	108633,40	6,99	98022,38	4,76	114040,50	5,33	106386,40	4,75	105995,50	4,82		
Drzewostan leśny/Forest stand	12759,19	0,82	12973,25	0,63	13178,38	0,62	12274,34	0,55	13747,00	0,63		
Środki trwałe w budowie/Fixed assets under construction	1654,50	0,11	2059,81	0,10	2150,19	0,10	1308,144	0,06	1308,14	0,06		
Długoterminowe aktywa finansowe/ Long-term financial assets	115,62	0,01	115,62	0,01	115,63	0,01	115,62	0,01	115,62	0,01		
Aktywa obrotowe/Current assets	213865,10	12,07	168283,70	7,55	197203,80	8,42	154632,10	6,45	166808,70	7,05		
Zapasy/Stocks	171535,60	80,21	127710,90	75,89	142433,10	72,23	125841,60	81,38	128540,90	77,06		
Należności krótkoterminowe/ Short-term receivables	6197,06	2,90	1774,67	1,05	3372,56	1,71	2237,71	1,45	7541,17	4,52		
Krótkoterminowe aktywa finansowe/ Short-term financial assets	36132,50	16,89	38798,13	23,06	51398,13	26,06	26552,81	17,17	30726,63	18,42		

Udział środków trwałych w analizowanych gospodarstwach zwiększył się z 87,92% w 2016 do 92,94% w 2020 roku. Podobne zmiany dotyczyły udziału nieruchomości, który zwiększył się z 72% w 2016 roku do 81,4% w roku 2020. Systematycznie w analizowanym okresie wzrastał udział ziemi, a zmniejszał się udział budynków i budowli oraz majątku trwałego ruchomego. Przyczyną tych zmian był fakt, że majątek trwały w Polskim FADN ewidencjonowany jest według wartości bieżącej netto, co oznacza, że na koniec roku poszczególne grupy składników przeszacowane są według wskaźnika inflacji. W przypadku gdy składniki należą do środków amortyzowanych tak jak maszyny i urządzenia techniczne oraz środki transportu corocznie obniżana jest ich wartość o ratę amortyzacji.

Największy udział aktywów obrotowych w majątku gospodarstw zaobserwowano w 2016 roku. Spadek wartości tej grupy bilansowej wynikał głównie ze zmniejszenia się zapasów (za wyjątkiem 2019 roku) oraz należności krótkoterminowych (za wyjątkiem 2020 roku).

Struktura pasywów charakteryzuje źródła finansowania majątku gospodarstwa. W strukturze bilansu wyróżnia się kapitał własny i obcy (zadłużenie). Im wyższy jest udział kapitału własnego tym wyższe jest bezpieczeństwo finansowe gospodarstw. Głównym źródłem finansowania analizowanych gospodarstw był kapitał własny, którego udział w analizowanym okresie corocznie się zwiększał z 85,6% w 2016 roku do 91,75% w roku 2020. Świadczy to o tym, że zwiększyła się niezależność finansowa tych gospodarstw. Zewnętrzne źródło finansowania działalności gospodarstw stanowiły głównie zobowiązania długoterminowe lecz udział tych zobowiązań był niewielki, co świadczy o niskim poziomie zadłużenia gospodarstw. Zadłużenie to w kolejnych się zmniejszało i było wynikiem zmniejszenia zobowiązań długoterminowych w 2017, 2019 i 2020 roku. Zobowiązania krótkoterminowe wynikały tylko z rat kredytów długoterminowych. do spłaty w ciągu 12 miesięcy. Gospodarstwa do 2020 roku nie posiłkowały się kredytami i pożyczkami krótkoterminowymi do 2019 roku nie posiadały zobowiązań z tytułu dostaw i usług (tab. 2).

Analiza dynamiczna aktywów ogółem wykazała, że ich wartość do 2019 corocznie się zwiększała. W 2020 roku nastąpił natomiast 1,3% spadek ich wartości w porównaniu do roku 2019. Zależności takie wystąpiły w odniesieniu do rzeczowych aktywów trwałych natomiast zmniejszenie wartości środków trwałych w budowie w porównaniu do roku wcześniejszego zaobserwowano tylko w 2019 roku (o prawie 40%). W 2020 roku wartość aktywów ogółem w porównaniu do roku 2020 zwiększyła się o 33,5% a aktywów trwałych w tym środków trwałych o ponad 41%. Zmniejszyła się natomiast wartość środków trwałych w budowie o ponad 20%. Wartości długoterminowych aktywów finansowych w analizowanym okresie utrzymywała się na porównywalnym poziomie. Wartość kapitału własnego zmniejszyła się nieznacznie (o 0,6%) tylko w 2020 roku w porównaniu do roku 2019. W pozostałych latach corocznie wartość ta systematycznie wzrastała. Na uwagę zasługuje fakt, że corocznie (z wyjątkiem roku 2019) następował systematyczny spadek wartości zobowiązań długoterminowych a wzrastała wartość zobowiązań krótkoterminowych (tab. 3).

W analizowanych gospodarstwach we wszystkich latach różnica pomiędzy kapitałem stałym (kapitał własny + kredyty długoterminowe) a aktywami trwałymi była dodatnia (tab. 2). Obliczone na podstawie tych wartości wskaźniki pokrycia majątku trwałego kapitałem stałym były większe od 100%, co oznacza, że w gospodarstwach tych została zapewniona długoterminowa płynność. Wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem własnym informuje, w jakim stopniu kapitał własny pokrywa aktywa trwałe. Kapitał własny powinien wystarczyć na sfinansowanie aktywów trwałych. Wskaźnik ten powinien przyjmować wartość co najmniej 100%. Jeżeli wartość wskaźnika jest niższa oznacza to, że część majątku jest finansowana przez kapitał obcy. W analizowanych gospodarstwach kapitał własny pokrywał w zależności od roku majątek trwały w granicach od 96,4% w 2017 roku do prawie 100% w 2020 roku. Wzrostowy trend wskaźnika wskazuje na poprawę niezależności finansowej gospodarstw i poprawę zabezpieczenia spłaty zadłużenia posiadanymi aktywami.

Tabela 2. Wartość i struktura pasywów gospodarstw w latach 2016–2020
Table 2. The value and structure of farm liabilities in 2016–2020

Wyszczególnienie Specification	Stan na koniec roku/State at the end of the year											
	2016		2017		2018		2019		2020		%	
	zł PLN	%	zł PLN	%	zł PLN	%	zł PLN	%	zł PLN	%		
PASYWA OGÓLEM/ TOTAL LIABILITIES	1771257		2228548		2341173		2396642		2365311			
Kapitał własny/Equity	1521467	85,9	1986732	89,1	2104322	89,9	2183951	91,1	2170095	91,7		
Zobowiązania ogółem/Total liabilities	233074	13,2	228203	10,2	236556	10,1	212691	8,9	195216	8,3		
Zobowiązania długoterminowe/ Long-term liabilities	200777	86,1	191682	84,0	204474	86,4	174689	82,1	151361	77,5		
Kredyty i pożyczki/ Loans and short-term loans	200777	86,1	191682	84,0	204474	86,4	174689	82,1	151361	77,5		
Zobowiązania krótkoterminowe/ Short-term liabilities	32298	13,9	36522	16,0	32082	13,6	38002	17,9	43856	22,5		
Kredyty i pożyczki krótkoterminowe/ Loans and short-term loans	0	0	0	0	0	0	0	0	5312,50	12,1		
Raty kredytu długoterminowego do spłaty w ciągu 12 miesięcy/Long-term loan in- stalments to be repaid within 12 months	32298	100,0	36521,56	100,0	32082,25	100,0	37199,88	97,9	35983,60	82,0		
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług/ Supply and service obligations	0	0	0	0	0	0	801,9	2,1	2559,60	5,8		

Tabela 3. Dynamika wartości aktywów i pasywów analizowanych gospodarstw
 Table 3. Dynamics of assets and liabilities of the analysed farms

Wyszczególnienie Specification	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2016
AKTYWA OGÓŁEM/TOTAL ASSETS	125,8	105,0	102,4	98,7	133,5
Aktywa trwałe/Fixed assets	132,3	104,1	104,6	98,1	141,2
Rzeczowe aktywa trwałe/Tangible assets	132,3	104,0	104,6	98,1	141,2
Środki trwałe/Fixed assets	132,4	104,0	104,6	98,1	141,3
Środki trwałe w budowie/Fixed assets under construction	124,5	104,4	60,8	100,0	79,1
Długoterminowe aktywa finansowe/ Long-term financial assets	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Aktywa obrotowe/Current assets	130,6	105,9	103,8	99,4	142,6
Zapasy/Stocks	113,1	87,8	118,5	115,4	135,8
Należności krótkoterminowe/ Short-term receivables	132,3	104,0	104,6	98,1	141,2
Krótkoterminowe aktywa finansowe/ Short-term financial assets	132,4	104,0	104,6	98,1	141,3
PASYWA OGÓŁEM/TOTAL LIABILITIES	125,8	105,1	102,4	98,7	133,5
Kapitał własny/Equity	130,6	105,9	103,8	99,4	142,6
Zobowiązania ogółem/Total liabilities	97,9	103,7	89,9	91,8	83,8
Zobowiązania długoterminowe/ Long-term liabilities	95,5	106,7	85,4	86,6	75,4
Zobowiązania krótkoterminowe/ Short-term liabilities	113,1	87,8	118,5	115,4	135,8

Wskaźnik pokrycia majątku obrotowego kapitałem obcym krótkoterminowym nie przekraczał 25%, co oznacza, że aktywa obrotowe w niewielkim stopniu pokrywane były zobowiązaniami bieżącymi (tab. 4).

Tabela 4. Wartości wskaźników pokrycia finansowego majątku analizowanych gospodarstw w latach 2016–2020

Table 4. Values of the financial coverage of the assets of the analysed farms in 2016–2020

Rok Year	Wskaźnik pokrycia majątku trwałego + kapitałem stałym Permanent asset coverage ratio + fixed capital coverage ratio (%)	Wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem własnym Asset-to-equity ratio (%)	Wskaźnik pokrycia majątku obrotowego kapitałem obcym krótkoterminowym Coverage ratio of short-term foreign equity (%)
2016	110,6	97,7	15,1
2017	105,7	96,4	21,7
2018	107,7	98,2	16,3
2019	105,2	97,4	24,6
2020	105,6	98,7	26,3

WNIOSKI

1. W strukturze aktywów największy odsetek stanowiły aktywa trwałe, od 87,92% w 2016 roku do 92,94% w 2020 roku. Największą grupę w środkach trwałych pod względem wartości stanowiły budynki i budowle.
2. Udział środków trwałych w analizowanych gospodarstwach zwiększył się z 87,92% w 2016 do 92,94% w 2020 roku.
3. Największy udział aktywów obrotowych w majątku gospodarstw zaobserwowano w 2016 roku. Spadek wartości tej grupy bilansowej wynikał głównie ze zmniejszania się zapasów oraz należności krótkoterminowych.
4. Głównym źródłem finansowania analizowanych gospodarstw był kapitał własny, którego udział w analizowanym okresie corocznie się zwiększał z 85,6% w 2016 roku do 91,75% w roku 2020.
5. Gospodarstwa praktycznie nie posiłkowały się kredytami i pożyczkami krótkoterminowymi i nie posiadały zobowiązań z tytułu dostaw i usług.
6. W 2020 roku wartość aktywów ogółem w porównaniu do roku 2020 zwiększyła się o 33,5% a aktywów trwałych w tym środków trwałych o ponad 41%. Zmniejszyła się natomiast wartość środków trwałych w budowie o ponad 20%. Wartości długoterminowych aktywów finansowych w analizowanym okresie utrzymywała się na porównywalnym poziomie. Wartość kapitału własnego zmniejszyła się nieznacznie (o 0,6%) tylko w 2020 roku w porównaniu do roku 2019.
7. Pomimo, że przeprowadzona analiza obejmowała tylko część gospodarstw rolnych (należących do systemu FADN) otrzymane wyniki są dość miarodajne i mogą odzwierciedlać tendencję badanych zjawisk zachodzących w towarowych gospodarstwach rolnych w Polsce.

PIŚMIENICTWO

- Bednarski L., Wiśniewski T. (red.) 1996. Analiza finansowa w zarządzaniu przedsiębiorstwem. Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce. Warszawa, ss. 488.
- Bórawski P. 2008. Ocena składników bilansu majątkowego przedsiębiorstw na przykładzie województwa warmińsko-mazurskiego. Zesz. Nauk. SGGW, Ekon. Gosp. Żywn. 64: 215–225.
- Czyżewski A., Kryszak Ł. 2015. Sytuacja dochodowa gospodarstw rolniczych w krajach UE-15 i w Polsce w latach 2007–2013 w świetle statystyki FADN. Zesz. Nauk. SGGW, Probl. Rol. Światowego 15(30), 1: 21–32.
- Dyhdalewicz A. 2013. Podstawy rachunkowości jednostek gospodarczych. Oficyna Wyd. Politechniki Białostockiej. Białystok, ss. 144.
- Dyhdalewicz A. 2020. Rachunkowość rolnicza w świetle krajowych i międzynarodowych regulacji rachunkowości. W: Instytucjonalne i strukturalne aspekty rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, 145–165. doi: 10.15290/isarrows.2020.07
- Goraj L. 2000. Sieć danych rachunkowości gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej (FADN). Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA), Warszawa.
- Goraj L., Mańko S. 2004. Systemy monitorowania sytuacji ekonomicznej i produkcyjnej gospodarstw rolnych. W: Goraj L., Mańko S., Sass R., Wyszowska Z. (red.). Rachunkowość rolnicza. Wyd. Difin, Warszawa, ss. 22.
- Kmieciak-Kiszka Z., Barczyk-Ciuła J. 2019. Teoretyczne i praktyczne aspekty rachunkowości rolniczej (Theoretical and practical aspects of agricultural accounting). Problemy Drobnych Gospodarstw Rolnych – Problems of Small Agricultural Holdings, 2, 19–28. doi: 10.15576/PDGR/2019.2.19.
- Lesiak M. 2021. Istota analizy wskaźnikowej – ujęcie edukacyjne. Przedsiębiorczość-Edukacja 17(1): 221–233.

- Sobczyński T. 2011. Ocena możliwości rozwojowych gospodarstw rolniczych Unii Europejskiej na podstawie inwestycji netto w latach 1998–2008. *Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Ser. Oeconomica* 291(65): 145–156.
- Turzyński M. 2016. Rozwój rachunkowości rolnej na ziemiach polskich od XVI do XIX wieku w świetle badań instruktarzy ekonomicznych. *Rocz. Nauk., SERiA* 18(1): 271–275.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (z późniejszymi zmianami). *Dz.U.* 1994, Nr 121, poz. 591.

N. NIEWĘGŁOWSKI, K. RYMUZA

**ANALYSIS OF CHANGES IN BALANCE SHEET COMPONENTS
OF AGRICULTURAL HOLDINGS IN SIEDLCE DISTRICT**

Summary

Based on a data from FADN agricultural accounting system in 2016-2020, agricultural holdings in Siedlce district, that are part of this system, were analysed. This financial analysis was focused only on farms which main agricultural production was plant production. Agricultural holdings with animal and mixed production, as well as permanent plantations, orchards, fruit tree nurseries and mushroom farms, were excluded from the analysis. To determine the changes in balance sheet components of the farms, a horizontal and vertical balance sheet analysis was used. In order to precisely evaluate the financing policy, relations between the structure of assets and liabilities were set with calculating the financial coverage of assets. The analysis showed that fixed assets had the largest share in total assets and the largest group in fixed assets in terms of value were buildings and structures. Current assets were mainly inventories. The share of short-term financial assets did not exceed 20%. Equity capital was the main source of financing of the analysed farms and they did not use the loans and short-term loans and they did not have any liabilities for deliveries and services. During all considered years, the difference between fixed capital (equity + long-term loans) and fixed assets was positive. Calculated on the basis of these values, fixed capital asset recovery rates were higher than 100%, which means that long-term liquidity has been provided on these holdings

Key words: agricultural accounting, assets, liabilities, FADN

Zaakceptowano do druku – *Accepted for print* – 5.11.2022

Do cytowania – *For citation*:

Niewęgłowski M., Rymuza K. 2022. Analiza zmian składników bilansu majątkowego gospodarstw rolnych powiatu siedleckiego. *Fragm. Agron.* 39(2): 1–9.